

*Роговська Єлизавета,
викладач кафедри мистецької освіти
Житомирського державного університету імені Івана Франка
Рутецький Василь,
заслужений артист України,
доцент кафедри мистецької освіти
Житомирського державного університету імені Івана Франка
Суботницький Ігор,
концертмейстер кафедри мистецької освіти
Житомирського державного університету імені Івана Франка*

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ПОМОРЬСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ В СЛУПСЬКУ (ПОЛЬЩА)

У статті розглядаються питання підготовки фахівців музичного мистецтва у Поморському університеті в Слупську; представлені пріоритети та художньо-дидактичні завдання щодо конструювання та оптимізації програм підготовки висококваліфікованих кадрів для потреб загальноосвітньої школи, закладів музичної освіти та мистецької діяльності в широкому розумінні; акцентується увага на програмах «семестрового обміну» та «подвійного диплому» для студентів українських закладів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю «Музичне мистецтво».

***Ключові слова:** Польща, Поморський університет у Слупську, мистецька освіта, музичне мистецтво, фахівці музичного мистецтва.*

Актуальність теми статті зумовлена значним зростанням кількості українських студентів у польських закладах вищої освіти, що, за словами Ярослава Хацінського «суттєво змінило вигляд академічної освіти в країні. Існуюча модель вищої освіти, яка здебільшого базується, особливо в менших центрах, на дослідженнях однієї нації, щонайменше кілька років розвивалася в напрямку бі- або мультикультурної моделі. Українці наразі становлять найбільшу групу студентів меншин у польських вищих навчальних закладах, що впливає на соціальні настрої, які відчуваються в академічному середовищі, пробуджує інтерес до іншого чи породжує негативні культурні стереотипи та упередження. У контексті цих змін постають ключові питання щодо мобільності українських студентів у Польщі, які можна розглянути в таких дослідницьких питаннях: Які мотиви українських студентів, які приїжджають до Польщі? Чи залишаться українські випускники в Польщі й будуть асимільовані, чи отримана вища професійна кваліфікація допоможе багатьом українцям із польськими дипломами будувати новий соціальний, економічний і культурний порядок?» [1, с. 255].

Поморський університет у Слупську був заснований у 1969 році (Вища педагогічна школа, пізніше Поморська педагогічна академія, Поморська академія). Університет готує студентів за двадцятьма сімома основними напрямками підготовки та понад сотнею спеціалізацій на денній та заочній формі навчання. Понад десяток років Поморський університет є міждисциплінарним університетом з переважанням гуманітарних напрямів. До структури університету входить дев'ять навчальних інститутів і університетських підрозділів.

Традиції музичної освіти в Поморському університеті сягають 1979 року, коли був запроваджений другий (магістерський) рівень напряму підготовки «Музичне виховання». Відтоді організаційна структура, яка проводила підготовку студентів за цим напрямком навчання, – відділ музичного виховання, – зазнала численних реорганізацій: кафедра музичного виховання (1990-2000), відділ музичного мистецтва та відділ

художньо-естетичної освіти (2000-2002), кафедра музичного мистецтва. 26 січня 2005 року кафедру музичного мистецтва було реорганізовано в Інститут музичного мистецтва, а від жовтня 2019 року, Інститут функціонує як кафедра музичного мистецтва Поморської академії в Слупську, а з 1 червня 2023 року Поморського університету в Слупську [2].

Кафедра музичного мистецтва проводить активну дослідницьку діяльність, забезпечує педагогічну опіку над диригентською, вокальною та інструментальною освітою студентів, підготовкою до керівництва аматорськими музичними колективами. В рамках роботи кафедри викладаються теоретичні основи музичної педагогіки, методики музики в школі, дисципліни, які безпосередньо пов'язані з освітою та компетенціями вчителя музичного мистецтва.

Кафедра проводить діяльність щодо підвищення кваліфікації вчителів музичного мистецтва, організовуючи методичні семінари, зустрічі та лекції з фахівцями музичної освіти та авторами шкільних підручників.

У Поморському університеті підготовка фахівців-музикантів здійснюється за першим (бакалаврат) і другим (магістратура) рівнями навчання, напряму «Мистецька освіта в галузі музичного мистецтва» [3].

Після закінчення другого семестру студент може продовжити навчання за однією з трьох спеціальностей:

1. Музика в школі;
2. Вокально-інструментальні ансамблі в естрадній музиці;
3. Мультимедійні техніки.

Слід зазначити, що отримання педагогічної кваліфікації вимагає продовження навчання в магістратурі.

Спеціальність «Музика в школі» готує випускника до виконання професії вчителя відповідно до наказу Міністра науки і вищої освіти від 25 липня 2019 року про освітній стандарт підготовки до професії вчителя (Закон. вісник 2019 р., п. 1450).

Здобуваючи відповідні змістові та методичні компетенції в галузі музичного мистецтва, випускник готовий до:

- проведення занять з предмету «Музика» у загальноосвітніх навчальних закладах на всіх освітніх етапах, починаючи з дитячого садка і закінчуючи початковою та середньою школою;
- проведення музичних занять у дитячих садках та позашкільних закладах;
- керівництва музичними гуртками у загальноосвітніх навчальних закладах та закладах художньої самодіяльності;
- організації та активізації музичного життя в регіоні;
- роботи в якості концертного конферансьє [4].

Таким чином, випускник за спеціальністю «Музика в школі» отримує базову музичну підготовку, а саме: гри на двох інструментах (в тому числі фортепіано), постановки голосу, диригування, аранжування, організації музичних колективів. Випускник володіє теоретичними знаннями та навичками викладання предмету «Музика» в загальноосвітніх школах та організації музичних гуртків у дитячих садках і позашкільних закладах. Випускник також може працевлаштуватися в культурно-освітніх установах. Може займатися організацією музичного життя: фестивалів, конкурсів, концертів.

Спеціальність «Мультимедійні техніки» озброює випускника такими вміннями, як:

- створення та реалізація музичних записів у процесі роботи в якості вчителя музики та музичного керівника;
- обслуговування та експлуатація звукового обладнання під час музичних

концертів (мікрофони, мікшер, колонки / монітори);

- створення мультимедійних засобів, придатних для навчання музики;
- обслуговування програм для редагування звуку;
- обслуговування мультимедійного проектору,
- редагування відеофайлів,
- монтаж та мастеринг музичних записів.

Спеціальність «Вокально-інструментальні ансамблі» адресована тим кандидатам, які у майбутній професійній діяльності мають намір розвивати свої інтереси в аматорському музичному русі, керуючи хорами, вокальними, інструментальними та вокально-інструментальними колективами. Випускники можуть, окрім загальноосвітніх шкіл, працювати інструкторами в осередках культури.

Спеціальність «Вокально-інструментальні ансамблі» вирізняється специфікою музичної підготовки випускників, в основу якої закладаються навички:

- практичні – гра на інструменті, диригування, постановка голосу;
- художньо-естетичні – творча інтерпретація виконуваних творів з використанням базових (ритміка, агогіка, динаміка, метр) і вищих (формування фраз, мелодики, функції акомпанементу) принципів організації матеріалу;
- інтеграційні – засновані на припущенні, що належні міжособистісні стосунки підтримують процес підготовки твору до виконання (особливо в колективній грі);
- творчі – створення та аранжування пісень для обраних складів виконавців, у різних музичних стилях.

Випускники першого рівня навчання напряму «Мистецька освіта в галузі музичного мистецтва» можуть продовжити навчання у магістратурі за цим самим напрямом. Випускник отримує педагогічну кваліфікацію (відповідно до освітніх стандартів підготовки до педагогічної професії).

Випускник другого рівня отримує музично-теоретичні знання та вміння проведення занять з предметів «Музика» та «Художнє мистецтво», ритміки. Випускник опановує навички організації хорів, інструментальних та вокально-інструментальних ансамблів; у якості інструктора-диригента може працювати у закладах культури, у тому числі інституціях, пов'язаних із духовною музикою. Випускник може зайнятися роботою, пов'язаною з організацією музичного життя: фестивалів, конкурсів, концертів та анімацією музичної культури в суспільстві [5].

Підсумовуючи зазначимо, що кафедра музичного мистецтва Поморського університету в Слупську прагне організувати реалізацію навчальних програм задекларованих спеціальностей таким чином, щоб вони виконували роль дипозиторія знань, культури та мистецтва, були внеском у спільне створення та збереження культури та національної ідентичності, поваги до різних культур і традиції. Виходячи з Концепції підготовки фахівців напрямку «Мистецька освіта в галузі музичного мистецтва», пріоритетом навчальних програм є готовність студентів до мобільності, творчості та активної участі в суспільному житті на основі отриманих знань, досвіду мистецької діяльності та володіння інформаційними технологіями.

Напрямок «Мистецька освіта в галузі музичного мистецтва» у своїх програмних підвалинах позивається до єдності а) музичної діяльності та художньої творчості, а також теоретичної рефлексії у цій сфері; б) музичної освіти, яка поєднує знання про музичне мистецтво і проблеми художнього виконання з педагогічною думкою, педагогікою вищої школи та загальною і предметною дидактикою.

До найважливіших художньо-дидактичних завдань, які ставить кафедра музичного мистецтва, належить конструювання та оптимізація програм підготовки висококваліфікованих кадрів для потреб загальноосвітньої школи, закладів музичної освіти та мистецької діяльності в широкому розумінні.

До кола завдань входять й такі, що стосуються проблем взаємозв'язку педагогіки культури та педагогіки мистецтва, естетичної й музичної освіти. Ця пізнавальна сфера потребує постійного збагачення і творчого розвитку основ мистецьких та теоретичних дисциплін. Слід назвати найважливіші з них: музична педагогіка і методика, композиція, теорія та історія музики, музикознавство, теорія музичного виконавства, естетичне виховання, порівняльна музична педагогіка, музичні аспекти міжкультурної освіти.

На якість підготовки фахівців напрямку «Мистецька освіта в галузі музичного мистецтва» впливає міжнародна співпраця кафедри з досвідченими викладачами, професорами престижних університетів: проф. Ган Курстьєнс (Університет Утрехта – Нідерланди), проф. Фрідгельм Брусняк (Вюрцбурзький університет – Німеччина) та проф. Даріуш Терєфєнка (Рочестерський університет США).

На підставі підписаної угоди Erasmus з кількома європейськими університетами, зокрема: з Вюрцбурзьким університетом (Німеччина), Егерським та Сегедським університетами (Угорщина), студенти і викладачі мають можливість виїздити на семестрове навчання до партнерського університету, а також у випадку викладачів на щотижневі лекції.

На особливу увагу заслуговує співпраця Поморського університету в Слупську з українськими закладами вищої освіти, які замаються підготовкою фахівців музичного мистецтва: Херсонським державним університетом, Волинським національним університетом імені Лесі Українки (колишнім Східноєвропейським університетом імені Лесі Українки в Луцьку), **Центральноукраїнським державним університетом імені Володимира Винниченка** (колишнім Кіровоградським державним педагогічним університетом) та Житомирським державним університетом імені Івана Франка.

На підставі підписаних між університетами угод, українські студенти мають можливість взяти участь у проекті «Подвійний диплом». Ідея навчання в цій системі полягає в тому, що українські студенти, які навчаються за спеціальністю «Музичне мистецтво», поділяють період навчання на дві частини: 3 семестри навчаються у Польщі, а 5 семестрів в Україні. Через схожість навчальних планів, український випускник отримує ті ж самі професійні кваліфікації, які окреслені в навчальній програмі польської сторони. «Протокол еквівалентності» визначає, які саме предмети обох програм (польської та української) є рівнозначними, тобто містять однаковий зміст освіти та орієнтовані на ті ж самі результати. Точна деталізація еквівалентності цих предметів включена до рамкового плану навчання. Українські студенти зобов'язані пройти професійне стажування (практику), написати бакалаврську кваліфікаційну роботу та скласти випускний дипломний іспит, що складається з двох частин (концерт і захист дипломної роботи) в Польщі [6].

Результатом плідної міжнародної співпраці Поморського університету в Слупську з українськими закладами вищої освіти, стало членство завідувача кафедри музичного мистецтва Ярослава Хацінського в Експертній раді Національного агентства із забезпечення якості освіти у вищій освіті України сектору 02 Культура і мистецтво в категорії «Міжнародний експерт» 16 квітня 2024 року.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Chaciński, J. (2020). Ukrainian students enrolled in music education studies in Poland – education, attitudes, professional expectations, and their relations to their environment – research report. *ARS INTER CULTURAS*, (8), pp. 233-256. <https://doi.org/10.34858/AIC.8.2019.260>
2. Chaciński, J. (2022). Edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej w Akademii Pomorskiej w Słupsku. Refleksje o rozwoju profilu kształcenia. *Informator oświatowy*. URL: <https://www.odn.slupsk.pl/informacja-pedagogiczna-2/informator->

oswiatowy-2/nr-22022-198-edukacja-artystyczna-klimat-i-ekologia/ (дата звернення 12.04.2024).

3. Ocena programowa edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej 2022
URL: <http://bip.apsl.edu.pl/artukul/552/15947/ocena-programowa-edukacja-artystyczna-w-zakresie-sztuki-muzycznej-2022> (дата звернення 15.04.2024).

4. Raport samooceny Instytut muzyki URL:
https://cms.upsl.edu.pl/content/download/13706/file/RAPORT%20SAMOOCENY_I.Muzyki.pdf (дата звернення 15.04.2024).

5. Raport z realizacji zaleceń URL:
<https://cms.upsl.edu.pl/content/download/48797/file/raport%20samooceny%20po%20zaleceniach%20edukacja%20artystyczna%202021.pdf> (дата звернення 15.04.2024).

6. Uniwersytet Pomorski w Słupsku. URL: <https://www.upsl.edu.pl/> (дата звернення 11.04.2024).